

УДК 379.8-053.6

DOI 10.7251/NSK1312006G

Оригинални научни рад

Лидија Гочевих*
Универзитет у Источном Сарајеву
Педагошки факултет у Бијељини

АКТИВНОСТИ МЛАДИХ У СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ

***Апстракт:** Слободно вријеме као сложена и веома актуелна друштвена појава, својим садржајима, у данашње вријеме, представља значајан фактор васпитања и образовања, како младих тако и одраслих. Ти садржаји слободног времена су активности које појединац бира по својим жељама и могућностима, самостално или уз помоћ других. Ове активности су условљене низом друштвених фактора и имају друштвену вриједност, а оно што их издваја од осталих активности појединца јесте управо њихово основно обиљежје „слобода“. Овај рад, поред тога што указује на важност и значај разних садржаја слободног времена, има за циљ да испита и утврди како и на који начин млади користе своје слободно вријеме.*

***Кључне ријечи:** слободно вријеме, активности слободног времена, хијерархијска организованост, позитивно и негативно у слободном времену.*

Увод

Промјене у развоју друштва имају велики утицај на све сфере човјековог живота па и на слободно вријеме, и самим тим слободно вријеме постаје предмет расправа и истраживања многих филозофа, социолога,

* lgocevic@gmail.com

педагога, футуролога, психолога па и андрагога. Већи број аутора се слаже са констатацијом да се слободно вријеме анализира и објашњава као могућност развоја личности и њених потенцијала. То значи да оно пружа младом човјеку могућности за одмор, разоноду и лични развој. Међутим, да би слободно вријеме пружило младима те могућности, нужно је створити одговарајуће услове у којима ће се млади осјећати сигурним, успјешним и задовољним.

Не можемо говорити о слободном времену, о његовом утицају на развој младог човјека а да не обухватимо активности слободног времена, које човјек бира по својим жељама и могућностима, самостално, или уз помоћ других. Нада Качавенда-Радић (1992) наводи да је једна од основних одлика активности слободног времена тешкоћа препознавања, као и мултипли карактер човјекских активности, што значи да човјек у исто вријеме може јести, слушати музику, читати књигу и обављати неку другу активност. Овај карактер активности слободног времена, сматра Качавенда-Радић, захтјева својеврсну хијерархијску организованост и то према хијерархији потреба, интересовања. Према наведеном можемо закључити да се човјек може бавити већим бројем активности у слободном времену које су распоређене хијерархијски и које могу да буду важније и доминантније од других активности.

На основу наведеног закључујемо да због своје сложености и проблематике, васпитање дјецe и младих за коришћење слободног времена, теоретичари и млади истраживачи не би смјели занемарити управо из разлога што проблематика слободног времена представља, како то наводи Миле Илић (1994), „савремени ток у педагогији“ и зарад тога, у прегледу истраживања које слиједи, покушаћемо да прикажемо релевантне радове о активностима младих у слободном времену.

Појмовно одређење, класификација и значај активности младих у слободно вријеме

Под активностима слободног времена подразумевамо разноврсна занимања која појединац бира и примјењује у провођењу слободног времена. Оне су условљене низом друштвених фактора и имају друштвену вриједност, а оно што их издваја од осталих активности човјека јесте управо њихово основно обиљежје, а то је слобода.

Мухамед Мурадбеговић (1986) сматра да активности у слободно вријеме својим садржајима, својом разноврсношћу, богатством и актуелизацијом омогућују свакој индивидуи да оствари своје могућности и способности на себи својствен начин. По њему, активности у слободно вријеме би требало да остваре три изузетно значајна принципа а то су: масовност, активност и креативност.

Поред тога што појединац бира активности слободног времена, он, такође, одређује садржај активности као и вријеме трајања тих активности. Да би се наведене активности успјешно проводиле, вршиле и организовале потребно је водити рачуна о одређеним принципима и начелима, из разлога што представљају смјернице у организовању и провођењу слободног времена. Ти принципи су принцип слободе, смислености, индивидуалности, колективности, самоактивности, организованости, разноврсности, принцип аматеризма и принцип примјерен према добу и полу корисника. Владимир Јанковић (1973) наводи да ови принципи не смију бити кочница, а још мање негација слободног времена. Он их види као смјерницу за што успјешније и позитивније вршење појединих слободних активности.

У педагошкој литератури постоји више покушаја класификације активности слободног времена. Пошто су активности слободног времена и по броју и по сврси толико комплексне као и сам живот, не постоји листа која обухвата све активности. Због тога се задржава пажња на подјеле аутора (Јанковић, 1973; Качавенда-Радић, 1985; Бранковић и Илић, 2003; Томић и

Хасановић, 2008) који су на основу разних критеријума груписали те активности.

Владимир Јанковић (1973) своју подјелу активности заснива на Думаздиеровој подјели функција слободног времена и разликује три групе: Активности намијењене одмору; Активности намијењене разоноди и забави и Активности намијењене развоју личности (Јанковић, 1973, стр. 228).

Свака класификација активности и садржаја слободног времена има одређене недостатке и мањкавости и самим тим за предмет нашег истраживања најпримјеренија је класификација коју наводе Драго Бранковић и Миле Илић (2003). Ова класификација је заснована на критеријуму интересовања и разликује сљедеће врсте активности: Физичко-рекеративне активности; Алтруистичко-педагошке активности; Културно-естетске активности; Мануелно-дјелатне активности; Религијске активности; Хедонистичко-хазардне и Образовне активности (Бранковић и Илић, 2003, стр. 359).

Бранковић и Илић, уједно наводе, и то, да активности слободног времена могу бити организоване и неорганизоване. У организоване активности спадају разни семинари, допунске и вечерње школе, предавања, док се у неорганизоване убрајају, примјера ради, слушање радија, гледање телевизијских емисија и сл. (Исто, стр. 360).

С обзиром да се активности слободног времена сматрају дјелатностима које се врше појединачно или колективно у вријеме изван професионалних, друштвених, породичних и животних обавеза, оне за разлику од обавезних, имају специфична обиљежја по којима се међусобо разликују, како по смислу, тако и по садржају, начину провођења, облицима и методама. Активности слободног времена одређује и бира сам појединац, а може да их обавља у породици, школи, разним друштвеним установама, градовима, на јавном мјесту, итд. Оне имају велики утицај на садржај живота човјека у коме појединац може развијати и формирати своју индивидуалност. Међутим, да би се наведене карактеристике успјешно примијениле, потребно

је да се активности слободног времена одвијају и врше под одговарајућим начелима која смо претходно навели.

С обзиром да се класификација активности слободног времена може вршити на разне начине, сматрамо да се најадекватнија подјела може постићи према њиховој функционалности, тј. према основним задацима слободног времена, а то су одмор, разонода и развој личности. Активности које служе обичном одмарању више се појављују код одраслих него код дјеце и индивидуалног су карактера. Ове активности се могу проводити код куће, у природи, на разним јавним мјестима, индивидуално или колективно, у различито вријеме и то без намјере постизања друге сврхе осим самог одмора. Активности рекреације са задатком активног одмора, здраве разоноде и забаве обухватају разноврсније друштвене и културне садржаје, као што су: разноврсне друштвене игре, бављење спортом, праћење телевизијских програма, читање забавне литературе, посјећивање биоскопа, забава и разних приредби. У активности које су намијењене развоју личности убрајамо дјелатности из разних подручја, и то физичке, образовне, васпитне, естетске и умјетничке активности. У савременом друштву све је већи акценат на активностима које се односе на активности развијања личности, управо из разлога што, у сплету збивања модерног друштва под бројним утицајима модерне технике и цивилизације, човјек треба што свестраније изграђивати своју личност како би се могао успјешно прилагодити друштвеном кретању.

Преглед тангентних истраживања о активностима младих у слободно вријеме

Како и на који начин млади па и одрасли користе своје слободно вријеме предмет је многих истраживања како код нас тако и у свијету. Истраживања су се спроводила како би се дошло до спознаје о начину и квалитету слободног времена као веома значајног сегмента у животу сваког човјека. Овим предметом истраживања бавили су се многи научници, а међу њима су Нада Качавенда-Радић, 1989, 1992; Драган Јешић, 2000; Власта

Илишин, 2002; Лидија Пехар-Звачко, 2003; Ружа Томић и Изудин Хасановић, 2007; и многи други.

Пехар-Звачко (2003) испитујући слободно вријеме и његове активности је дошла до закључка да спонтане активности заузимају већи дио слободног времена младих у БиХ (Сарајево, Мостар, Тузла, Зеница), а међу најомиљенијим су разговор и сањарење, док је на другој страни у већој мјери присутно досађивање и игре на срећу. Она је, такође, дошла до податка да су малди често у ситуацији да се не баве никаковим садржајем и да се једноставно досађују.

До сличних резултата дошла је и Власта Илишин (2002) која је, истражујући на узорку од 2000 испитаника, уочила да се млади данас све више забављају излазећи у кафиће, док знатно мање него раније (1986) одлазе у кино, на излете и спортске приредбе. Више од половине младих често практикује оне активности које су повезане са дружењем, забавом и разонодом што можемо повазати с чињеницом да је слободно вријеме прије свега прилика за разоноду, опуштање и рекреацију. Она је факторском анализом издвојила седам образаца провођења слободног времена и то: елитни културни образац; урбани културни образац; заокупљеност друштвеним радом; заокупљеност спортом; заокупљеност медијима; рурални културни образац и заокупљеност музиком (Илишин, 2002; према: Степановић, Виденовић, Плут, 2009, стр. 250).

Драган Јешић (2000) је дошао до резултата који показују да ученици средњих школа различито преферирају активности у слободном времену. На првом мјесту, код ученика средњих школа, налазе се активности које су везане за рекреацију односно активно-рекреативне активности, затим слиједи пасивне активности чиме се потврђује став више аутора да слободно вријеме младих није значајки организовано и развојно усмјерено. Хедонистичко-хазардне активности су на трећем мјесту по рангу и овим садржајима је често испуњено слободно вријеме код ове популације младих. Јешић је дошао до резултата да су коцкање, лутрија, игре на апаратима, посјете кафићима, кафанама и дискотекама, као и везе са супротним полом

увијек присутне код 9,4% ученика, а често код 35,8%. Овим садржајима се ријетко, или никако, не бави 25,4% ученика, док је неопредјелених по овом избору 29,5%. Ниско су рангиране активности које су везане за додатни рад као и естетско-културно-умјетничке активности, док је задња по рангу хуманитарна активност која се огледа у пружању помоћи старим и изнемоглим (Јешић, 2000).

На који начин млади проводе своје слободно вријеме и ко на њих врши највећи утицај у одређивању за провођење слободног времена, истраживали су код ученика основних и средњих школа Ружа Томић и Изудин Хасановић (2007). Резултати њиховог истраживања су показали да се ученици у слободном времену најчешће баве слједећим активностима: гледање ТВ-а, слушање радија, учествовање у раду секција у школи, бављење спортом, читање књига, док се рјеђе баве рекреативним активностима, хуманитарним радом и ручним радовима. Највећи број испитаника, близу 50%, слободно вријеме проводи играјући се игрица на рачунару, 16% склоно је алкохолизму, око 10% игра на срећу и коцки, а евидентно је и присуство деликвентног понашања и дроге у слободном времену. Нешто другачија ситуација је код ученика средњих школа гдје је видљиво да највећи број испитаника у слободно вријеме игра игрице на рачунару 39,37%, а њих 35,78% су склони сједељкама, пијанству и пушењу. Забрињавајућа је чињеница да је више од 15% испитаника склоно алкохолизму, око 13% испитаника конзумира дрогу, док је њих 12% склоно деликвентном понашању.

Методологија истраживања

За потребе овог истраживања слободно вријеме дефинишемо као „вријеме којим појединац располаже или га користи слободно изван професионалних, породичних и друштвених обавеза, појединачно групно или колективно, на основу природне и друштвене условљености и у складу са сврсисходношћу друштвене стварности у којој појединац живи и дјелује“ (Бранковић и Илић, 2003, стр. 359), док активности одређујемо као дјелатности које се врше појединачно или колективно у вријеме изван професионалних, друштвених, породичних и животних обавеза.

Циљ истраживања

С обзиром на ширину проблема у раду смо се ограничили на активности младих у слободно вријеме, с циљем да се испита и утврди како и на који начин млади проводе своје слободно вријеме.

Хипотезе истраживања

Имајући у виду сложеност активности младих у слободно вријеме у складу са истраживачким задатком поставили смо сљедеће хипотезе:

H1: Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у начину провођења и коришћења слободног времена код младих с обзиром на пол.

H2: Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у начину коришћења слободног времена код младих с обзиром на постигнути успјех на претходном полугодишту.

Начин истраживања

Потребно је напоменути да је ово само дио једног обимног истраживања, које је извршено током 2012. године.

Истраживањем су обухваћене четири основне школе у Бијељини (Вук Караџић, Свети Сава, Кнез Иво од Семберије и Јован Дучић) а узорак чине ученици IX разреда, њих 392 или 40%.

У овом емпиријском неексперименталном истраживању коришћени су Сервеј истраживачки метод и Метод теоријске анализе. Зависно од примијењене основне истраживачке методе и инструмената у овом истраживању, примијењене су сљедеће технике: анкетање, скалирање, статистичке технике обраде резултата истраживања. У циљу реализовања постављених задатака и тестирања хипотеза у истраживању су коришћени: упитник о слободном времену младих, евидентна листа о преференцији активности у слободно вријеме младих, које смо конструисали по узору на Анкетни упитник за ученике основне школе (Томић и Хасановић, 2007) и по узору на Упитник за ученике основних и средњих школа (Обрадовић, 2008). Евидентна листа о преференцији активности у слободно вријеме младих састоји се од 26 ајтема о интервалној учесталости (веома често (3), понекад

(2) и веома ријетко (1)) различитих облика активности у слободно вријеме младих.

Приликом статистичке обраде података користили смо различите статистичке поступке, тј. поступке који су највише одговарали природи дистрибуције добијених података и методолошкој концепцији истраживања.

Резултати дискусија

С обзиром да слободно вријеме подразумјева активности које привлаче, ангажују и окупирају младе, а потврђују се фреквенцијом и интензитетом њиховог упражњавања, у складу са истраживачким задатком, испитали смо које активности доминирају у слободном времену младих, тј. како најчешће млади проводе своје слободно вријеме. Резултати овог дијела истраживања приказани су у Табели 1.

Табела 1 - Активности у слободно вријеме

КАКО НАЈЧЕШЋЕ ПРОВОДИШ СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ:

Ранг	Активности у слободно вријеме	Веома често		Понекад		Веома ријетко		СВ
		<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	
1	Проводим вријеме са друштвом	316	80,6	72	18,4	4	1,0	2,80
2	Слушам музику	300	76,5	87	22,2	5	1,3	2,75
3	Посјећујем интернет садржаје	270	68,9	110	28,1	12	3,1	2,66
4	Занимам се рачунаром	249	63,5	128	32,7	15	3,8	2,60
5	Гледам ТВ	235	59,9	145	37,0	12	3,1	2,57
6	Бавим се неком спортском дисциплином	200	51,0	152	38,8	40	10,2	2,41
7	Бавим се рекреативно активностима (шетња, излети, пливање, игре на снијегу)	184	46,9	172	43,9	36	9,2	2,38

8	Помажем у кућним пословима	159	40,6	170	43,4	63	16,1	2,24
9	Спавам и излежавам се	119	30,4	190	48,5	83	21,2	2,09
10	Посјећујем религијска мјеста	113	28,8	179	45,7	100	25,5	2,03
11	Учим	99	25,3	205	52,3	88	22,4	2,03
12	Бавим се нечим другим	55	14,0	227	57,9	110	28,1	1,98
13	Излазим са младићем – дјевојком	103	26,3	132	33,7	157	40,1	1,86
14	У кафићу	60	15,3	202	51,5	130	33,2	1,82
15	Учествујем у раду секција у школи	82	22,9	148	37,8	162	41,3	1,80
16	Читам књиге	57	14,5	182	46,4	153	39,0	1,76
17	Читам новине	32	8,2	210	53,6	150	38,3	1,70
18	Посјећујем културна дешавања	34	8,7	176	44,9	182	46,4	1,62
19	Радим да нешто зарадим	41	10,5	112	28,6	239	61,0	1,49
20	Немам слободног времена	39	9,9	112	28,6	241	61,5	1,48
21	Бавим се хуманитарним радом	15	3,8	141	36,0	236	60,2	1,44
22	Бавим се ручним радом	37	9,4	95	24,2	260	66,3	1,43
23	У салону игара	39	9,9	88	22,4	265	67,6	1,42
24	Бавим се стваралачким радом (пишем пјесме, компонујем)	29	7,4	72	18,4	291	74,2	1,33
25	Свирам неки музички инструмент	40	10,2	42	10,7	310	79,1	1,31
26	Шврљам по граду, коцкам, пијем	18	4,6	36	9,2	338	86,2	1,18

Увид у резултате из Табеле 1 показује да се одређена скална вриједност за сваку активност креће у интервалу од 2,80 за активност која је најучесталија у слободном времену младих, до 1,18 за активност која је најмање обављана у слободно вријеме младих. Другачије речено, добијене скалне

вриједности показују да ученици веома често проводе слободно вријеме са својим вршњацима и друштвом, док су најмање учестале активности бесциљног лутања по граду (шврљам по граду, коцкам, пијем).

Да слободно вријеме младих није зналачки организовано и усмјерено на њихов прави развој показују и сљедеће по рангу пасивне активности, гдје имамо да се њих 76,5% у слободно вријеме веома често забавља слушањем музике, 68,9% посјећује интернет садржаје, 63,5% се занима рачунаром, док њих 59,9% своје слободно вријеме испуњава дуготрајним праћењем ТВ садржаја (Табела 1).

С обзиром на разлику у понашању и васпитању женске и мушке дјече, пошли смо од претпоставке да постоји статистички значајна разлика у начину провођења и коришћења слободног времена код младих с обзиром на пол.

Путем *T-test*-а испитали смо да ли су начини коришћења слободног времена статистички значајно различити с обзиром на пол ученика.

Табела 2 - Пол и слободно вријеме

АКТИВНОСТИ СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ	У	ПОЛ	N	M	SD	t	df	p
Слушам музику		Ж	195	2,88	0,36	5,514	390	0,0001
		М	197	2,63	0,51			
Читам књиге		Ж	195	1,96	0,68	6,244	390	0,0001
		М	197	1,55	0,63			
Учим		Ж	195	2,21	0,65	5,376	390	0,0001
		М	197	1,85	0,68			
Бавим се неком спортском дисциплином		Ж	195	2,21	0,67	-6,270	390	0,0001
		М	197	2,61	0,60			

Бавим се ручним радом	Ж	195	1,33	0,59	-3,107	390	0,002
	М	197	1,53	0,70			
Свирам неки музички инструмент	Ж	195	1,25	0,57	-1,986	390	0,048
	М	197	1,38	0,70			
У кафићу	Ж	195	1,72	0,61	-2,903	390	0,004
	М	197	1,92	0,71			
У салону игара	Ж	195	1,16	0,41	-8,305	390	0,0001
	М	197	1,68	0,76			
Шврљам по граду, коцкам, пијем	Ж	195	1,08	0,33	-4,369	390	0,0001
	М	197	1,29	0,59			
Помажем у кућним пословима	Ж	195	2,47	0,62	6,441	390	0,0001
	М	197	2,03	0,73			
Радим да нешто зарадим	Ж	195	1,25	0,53	-7,564	390	0,0001
	М	197	1,74	0,72			
Занимам се рачунаром	Ж	195	2,46	0,62	-5,061	390	
	М	197	2,74	0,45			
Посјећујем интернет садржаје	Ж	195	2,57	0,56	-3,312	390	
	М	197	2,75	0,49			
Излазим са младићем – дјевојком	Ж	195	1,63	0,74	-6,058	390	0,0001
	М	197	2,10	0,79			

Увидом у Табелу 2 добијени резултати нам говоре да између дјечака и дјевојчица постоји статистички значајна разлика у различитим активностима провођења слободног времена.

Дјевојчице су се издвојиле у активностима: помажем у кућним пословима ($M=2,47$; $SD=0,62$), читам књиге ($M=1,96$; $SD=0,68$), слушам музику ($M=2,88$; $SD=0,36$) и учим ($M=2,21$; $SD=0,65$).

Док су се дјечаци издвојили у активностима: у салону игара ($M=1,68$; $SD=0,76$), радим да нешто зарадим ($M=1,74$; $SD=0,72$), бавим се неком спортом дисциплином ($M=2,61$; $SD=0,60$), излазим са дјевојком ($M=2,10$;

$SD=0,79$), занимам се рачунаром ($M=2,74$; $SD=0,45$), шврљам по граду, коцкам, пијем ($M=1,29$; $SD=0,59$), посјећујем интернет садржаје ($M=2,75$; $SD=0,49$), бавим се ручним радом ($M=1,53$; $SD=0,70$) и у кафићу ($M=1,92$; $SD=0,71$).

На основу овако утврђених показатеља о начину провођења слободног времена, запажамо да дјевојчице, у односу на дјечаке, у своје слободно вријеме више преферирају активности као што су помагање у кућним пословима, читање књига, слушање музике и учење, док дјечаци своје слободно вријеме више проводе у салону игара, раде да нешто зараде, учествују у спортским дисциплинама, излазе са дјевојком, шврљају по граду, коцкају и пију, посјећују интернет садржаје, баве се ручним радом и посјећују кафиће. Самим тим увиђамо да су дјевојчице те које на квалитетнији начин проводе своје слободно вријеме уз образовне и додатне радне активности у односу на дјечаке, којима су спортске и хедонистичко-хазардне активности на првом мјесту.

С обзиром да ученици у школи постижу различит успјех током школовања, занимало нас је и то да ли постоји статистички значајна разлика у начину коришћења слободног времена код младих с обзиром на постигнути успјех на претходном полугодишту. Значајност разлике провјеравали смо помоћу *F-test*-а.

Колико је начин коришћења слободног времена условљен успјехом ученика, представљено је у Табели 3.

Табела 3 - Успјех и слободно вријеме младих

АКТИВНОСТИ У СЛОБОДНО ВРИЈЕМЕ	УСПЈЕХ	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Учим	Одлични	135	2,10	11,897	0,0001
	Врлодобри	163	2,13		
	Остали	94	1,73		
	Укупно	392	2,03		
Учествујем у раду секција у школи	Одлични	135	1,96	5,504	0,004
	Врлодобри	163	1,74		
	Остали	94	1,65		
	Укупно	392	1,80		

У кафићу	Одлични	135	1,79	3,532	0,030
	Врлодобри	163	1,75		
	Остали	94	1,98		
	Укупно	392	1,82		
У салону игара	Одлични	135	1,30	14,491	0,0001
	Врлодобри	163	1,34		
	Остали	94	1,73		
	Укупно	392	1,42		
Радим да нешто зарадим	Одлични	135	1,38	5,265	0,006
	Врлодобри	163	1,49		
	Остали	94	1,67		
	Укупно	392	1,49		
Читам књиге	Одлични	135	1,81	3,810	0,023
	Врлодобри	163	1,80		
	Остали	94	1,59		
	Укупно	392	1,76		
Излазим са младићем – дјевојком	Одлични	135	1,72	3,530	0,030
	Врлодобри	163	1,91		
	Остали	94	1,98		
	Укупно	392	1,86		

Увидом у табелу анализе варијансе види се да постоје статистички значајне разлике у одређеним активностима слободног времена које су условљене успјехом ученика. Утврђене су статистички значајне разлике у слjedeћим активностима слободног времена: у салону игара ($F=14,491$; $p=0,0001$), учим ($F=11,997$; $p=0,0001$), учествујем у раду секција у школи ($F=5,504$; $p=0,004$), радим да нешто зарадим ($F=5,265$; $p=0,006$), читам књиге ($F=3,810$; $p=0,023$), у кафићу ($F=3,532$; $p=0,030$) и излазим са младићем – дјевојком ($F=3,530$; $p=0,030$).

На основу приказаних података закључујемо да они ученици који имају лош успјех током школовања, у односу на врлодобре и одличне ученике, своје слободно вријеме проводе у салону игара, као и то да врлодобри ученици у слободно вријеме више уче од одличних и осталих. Одлични ученици највише учествују у раду секција у школи, док они

ученици који имају лош успјех у школи у своје слободно вријеме претежно раде да нешто зараде. У слободно вријеме одлични ученици су ти који читају књиге, док ученици који имају лош успјех своје слободно вријеме испуњавају у кафићима (Табела 3).

Закључна разматрања

О слободном времену као веома значајном аспекту развоја младог човјека не можемо говорити а да се не осврнемо на његове садржаје, односно активности којима се млади баве. У слободно вријеме могуће је бавити се разноврсним активностима које су хијерархијски распоређене и самим тим за једне кажемо да су доминантније а за друге да су мање важне. Ова хијерархијска организованост је релативно стабилна, али није чврста тако да оправдано можемо говорити да се сваки млади човјек одређује за одређене групе активности, како по својој жељи, тако и по потреби.

Овим радом жељели смо да укажемо на значајне разлике у начину провођења слободног времена код младих, из разлога што је свака особа индивидуа за себе и самим тим има различите потребе, жеље и амбиције.

С обзиром на добијене резултате, очигледно је да се друштво налази пред задатком који се односи на то да се слободном времену младих посвети више пажње него до сад. Потребни су нови објекти и просторије за културу, као и стручно оспособљени кадрови, научне, спортске, техничке, па и забавне активности, сарадња и подршка васпитно-образовних установа и родитеља како би се омогућило и помогло младима да квалитетно проводе своје слободно вријеме, односно да своје слободно вријеме не проводе бескорисно и да се не досађују.

Са педагошког аспекта слободно вријеме мора бити осмишљено, обликовано и организовано на прави начин како би омогућило појединцу да се бави културним и продуктивним дјелатностима, јер само тако осмишљено и организовано слободно вријеме ће доприносити развијању и изграђивању саме личности. Ако васпитно-образовни рад не поставимо тако да припрема младе за квалитетно провођење слободног времена, слободно вријеме ће донијети много више штете него користи. Познато је да велики дио асоцијалног понашања извире из досаде, из неспособности поједнца да

креативно испуни своје слободно вријеме. Међутим, није довољно само обезбједити одговарајуће услове за развој слободног времена, у овом случају од великог значаја је улога породице и школе да помогне и усмјери младе да користе слободно вријеме на креативнији начин.

Литература

- Бранковић, Д., Илић, М. (2003). *Основи педагогије*. Бања Лука: Comesgrafika.
- Илишин, В., (2003). Медији у слободном времену дјецe и комуникација о медијским садржајима. *Медијска истраживањ, год. 9, бр. 2, 9 – 34.*
- Илић, М. (1994). *Савремени токови у педагогији*. Бања Лука: „Нови глас“.
- Јанковић, В. (1973). Одгој у слободном времену. *Педагогија II*. Загреб: Педагошко књижевни збор. 223 – 234.
- Јешић, Д. (2000). *Породица и слободно вријеме младих*. Ужице: Учитељски факултет.
- Качавенда-Радић, Н. (1985). Улога наставника у извођењу слободне активности. *Настава и васпитање* 1. 95 – 100.
- Качавенда-Радић, Н. (1989). *Слободно вријеме и образовање*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Качавенда-Радић, Н. (1992). *Рефлексије оли слободног времена*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета.
- Мурадбеговић, М. (1986). Проблеми развијања потреба и интересовања младих у слободном времену. *Наша школа*. Сарајево. 7 – 10.
- Будимир-Нинковић, Г. (2008) *Педагогија слободног времена – Хрестоматија*, Јагодина, 244 – 252.
- Обрадовић, С. (2008). *Породица и социјализација младих*. Бања Лука: Независни универзитет.
- Пехар-Звачко. Л. (2003). *Слободно вријеме младих или...* Сарајево: Филозофски факултет.
- Стјепановић, И., Виденовић, М., Плут, Д. (2009). Обрасци понашања младих током слободног времена. Београд: *Социологија, вол. 51, бр. (3), 247 – 261.*
- Томић, Р., Хусановић, И. (2007). *Млади и слободно вријеме*. Тузла: OFF-SET.
- Томић, Р., Шеховић, М., Карић, Н., Хусановић, И. (2008). *Деликвентно понашање дјеце и младих*. Тузла: OFF-SET.

Lidija Gočević

LEASURE TIMEE ACTIVITIES OF THE YOUNG

Summary

Leisure as a complex and highly topical social phenomenon, its contents, nowadays is an important factor in the education, both young and adults. The content of free time, activities that an individual chooses for their needs and capabilities, independently or with the help of others. These activities are caused by a number of social factors, and have social value, and what distinguishes them from other activities of the individual is their basic feature of the "freedom". This paper, as well as demonstrating the importance and significance of a variety of free time, it aims to examine and determine how young people use their free time.

Key words: *leisure, leisure activities, hierarchy, positive and negative youth activities in free time.*